

DE HORTUS: PLANTEN- EN VOGELTUIN

Willem vd Waal

Als de boze plannen mochten doorgaan, gaat de Hortus aan de Plantage Middenlaan verdwijnen. Wat er dan overblijft is een klein gemeente-plantsoentje. Nou, dat belooft wat! De oplettende reiziger die vanuit Amstelveen Amsterdam binnenrijdt, ziet direct het verschil tussen het groenbeleid van deze twee gemeenten: Amstelveen lommerrijk en speels, Amsterdam kaal, open en strak met weinig struiken - een economisch makkelijk te onderhouden groenstrook.

De Hortus is nu nog een gevariëerd parkje. Het is voor Amsterdamse begrippen dan ook redelijk vogelrijk zo midden in de stad. In 1981 werden er gedurende een niet al te fanatieke inventarisatie de volgende broedvogels vastgesteld.

Fuut - 1 paar in de Hortusgracht. Dit was het eerste broedgeval in Amsterdam binnen de Singelgracht. Sindsdien broedt de soort jaarlijks op verschillende plaatsen binnen de Singelgracht.

Wilde Eend - minstens 3 paar. De Hortustuin en zijn oevers bieden volop broedgelegenheid voor de Wilde Eend. Drie nesten werden er gevonden, het totale aantal kan hoger gelegen hebben.

Waterhoen - 0-1 paar. Tot ver in de zomer werden er alarmerende, adulte Waterhoenen gezien. Een nest werd echter niet gevonden. Het Waterhoen broedt wel in de nabije omgeving (bv Artis), zodat de in juli waargenomen juvenielen mogelijk van elders kwamen.

Houtduif - 2 paar. Er werden twee nesten gevonden.

Turkse Tortel - 2 paar. Er werden twee nesten gevonden op rolluiken van Varen- en Palmenkas.

Gierzwaluw - 0-1 paar. Mogelijk broedend in een van de gebouwen, er werden echter geen in- of uitvliegende Gierzwaluwen gezien. De soort broedt wel in de onmiddellijke omgeving en foerageert vaak boven de tuin.

Winterkoning - 2-3 paar. Klein Jantje broedde in de taxushaag langs de Nieuwe Herengracht en in het dichte struikgewas bij het vijvertje. Van een derde paar werd niet duidelijk of ze in het Wertheimpark of bij de ingang van de Hortus broedde. De soort is ook broedvogel in het Wertheimpark.

Winterkoning

René Pop

Heggemus - 2 paar. Een paar bij het vijvertje en een paar bij de Varenkas.

Merel - 5 paar. Er werden vijf nesten gevonden. De Merel broedt ook in de omgeving en foerageert dan soms in de Hortus. Dit gaf vaak aanleiding tot felle gevechten tussen de mannetjes Merels.

Zanglijster - 1 paar. Er werd één nest gevonden. Deze lijster was verantwoordelijk voor zeer vroege voorjaarsgeluiden. Zelfs in december overstemde hij soms het stadslawaai.

René Pop

Zanglijster

Spotvogel - 1 paar. Enkele zangwaarnemingen en in augustus een volwassen vogel met bedelende jongen. 1981 was tevens het laatste jaar dat de Spotvogel in de Hortus broedde cq werd waargenomen. Door snoeiwerkzaamheden werd de tuin minder geschikt voor de soort.

Grauwe Vliegenvanger - 1 paar. Een zingend mannetje gedurende enige tijd bij een vliegenvangerkast. Er werd echter gebroed in de wingerd tegen het Hugo de Vrieslaboratorium.

Pimpelmees - 1 paar in een nestkast.

Koolmees - 2 paar in nestkasten.

Boomkruiper - 1 paar. Het nest bevond zich in een schorsspleet in een Hazelnoot op de hoek Middenlaan/Parklaan.

Ekster - 0-1 paar. Een oud eksternest werd wel opgeknapt maar door het dichte gebladerte kon niet vastgesteld worden dat er daadwerkelijk gebroed werd. De Ekster broedde wel in het Wertheimpark.

Zwarte Kraai - 1 paar. Het nest zat in een plataan. Er waren ook enkele oude onbewoonde kraaiennesten.

Spreeuw - 1 paar in een boomholte bij de ingang.

Huismus - + 10 paar. In rolluiken, scheuren in muren, klimop, onder dakpannen en dergelijke.

Vink - 1 paar. Ook voor de *Vink* was 1981 het laatste jaar dat er in de Hortus gebroed werd. Bovendien werden de uitgevlogen jongen door katten opgevreten.

Groenling - 1 paar. Een nest in een coniferenperk.

Hieronder volgt een lijst van soorten die in de Hortus zijn waargenomen. Daarbij ook een aantal die niet de Hortus zelf bezoeken maar de omliggende grachten, zoals bv de verschillende soorten eenden.

Dodaars - 's Winters soms in de grachten.

Blaauwe Reiger - Het gehele jaar overvliegende exemplaren en soms foeragerend.

Knobbelzwaan - Af en toe voorbijstomend in de grachten.

Kuifeend - 's Winters steeds enkele in de grachten, tijdens vorst meer.

Tafeleend, *Brilduiker*, *Grote Zaagbek*, *Nonnetje* - tijdens strenge vorst vaak enkele in de grachten.

Torenvalk - Het gehele jaar in de omgeving aanwezig. Soms in de Hortus jagend op mussen en/of muizen.

Meerkoet - In het winterhalfjaar altijd enkele in de grachten.

Kokmeeuw - Het gehele jaar aanwezig.

Stormmeeuw - 's Winters meestal enkele aanwezig.

Zilvermeeuw - 's Zomers soms, 's winters steeds aanwezig.

Grote Mantelmeeuw - 's Winters vaak een enkele aanwezig.

Visdief - 's Zomers een enkele keer vissend in de grachten.

Ransuil - 's Winters een enkele maal waargenomen.

Grote Bonte Specht - Een enkele maal waargenomen.

Roodborst - In het winterhalfjaar 2 à 3 exemplaren aanwezig.

Kramsvogel & *Koperwiek* - Tijdens strenge vorst enkele.

Tijftjaf - In het voorjaar vaak enige tijd een zingend exemplaar aanwezig.

Goudhaantje - In het winterhalfjaar steeds enkele in de coniferen foeragerend.

Vuurgoudhaantje - Een enkele maal één of twee in het winterhalfjaar.

Staartmees - Soms enkele in het winterhalfjaar.

Boomklever - In de winter 1979/80 werden twee exemplaren waargenomen.

Vlaamse Gaai - In het najaar regelmatig enkele ex foeragerend op eikels.

Kauw - Het gehele jaar in de omgeving aanwezig en soms in de Hortus foeragerend.

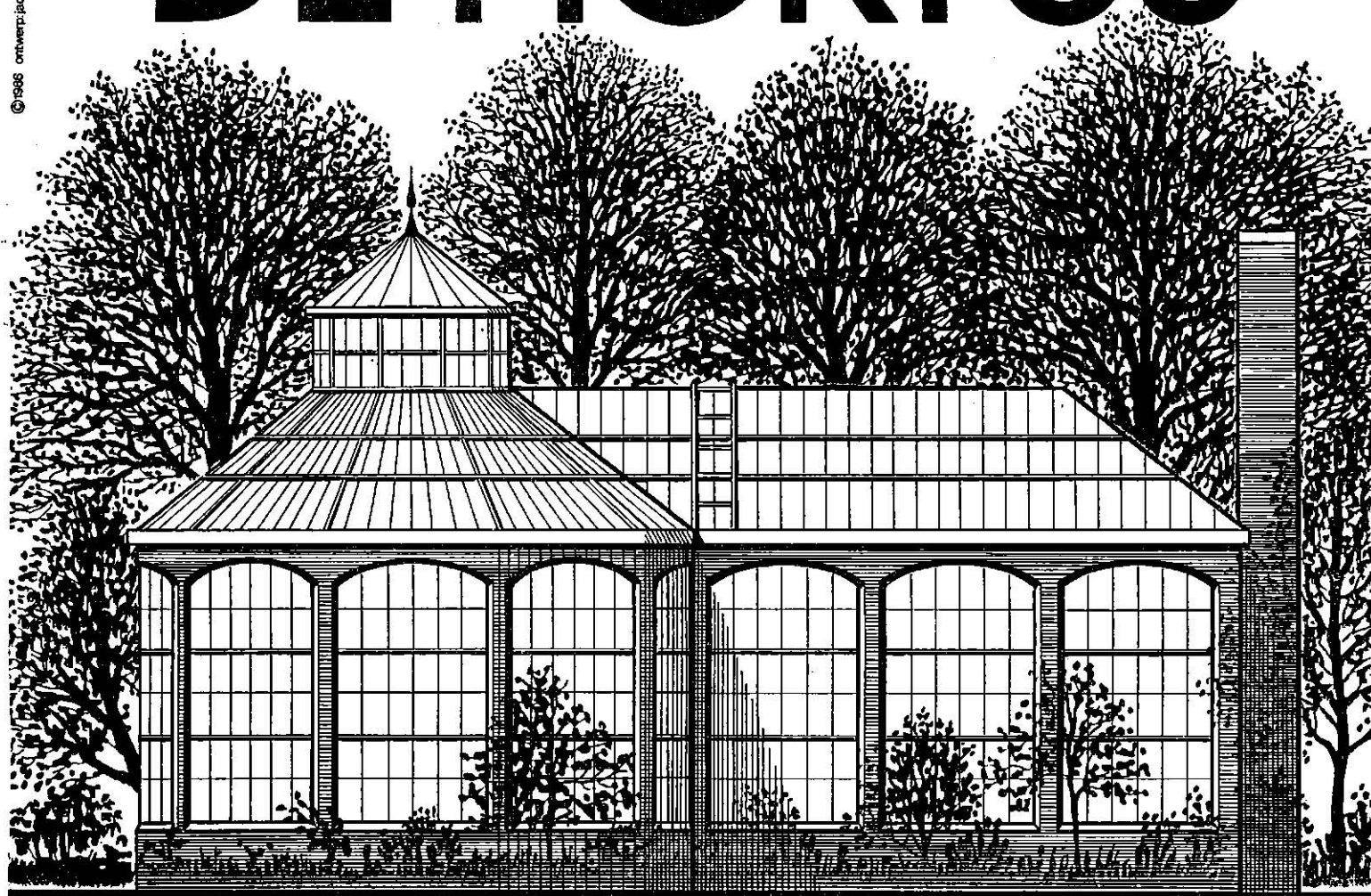
Sijs & *Keep* - 's Winters soms enkele exemplaren.

Deze lijst heeft niet de pretentie compleet te zijn. Heeft u aanvullingen, dan verneem ik dat graag van u. Natuurlijk vindt er een sterke uitwisseling plaats tussen Hortus en Wertheimpark, en ook Artis en Oosterpark.

Willem vd Waal,
Laagte Kadijk 11'',
1018 BA Amsterdam.

DE HORTUS

HÓÓRT IN AMSTERDAM!

**De Hortus Botanicus moet het groene hart
van de Plantagebuurt blijven!**

**Wordt daarom lid van de
Vereniging 'Vrienden van de Amsterdamse Hortus
in de Plantage'.**